

НАПРЯМ 9. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Безуса Ю. О.

ад'юнкт докторантури та ад'юнктури

*Харківський національний університет внутрішніх справ
м. Харків, Україна*

ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СПІВРОБІТНИЦТВА ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ МІЖНАРОДНОГО ХАРАКТЕРУ У ХХ СТОЛІТТІ

Стан речей у житті сучасного суспільства характеризується наявністю як значних позитивних досягнень та звершень, так і цілої низки негативних явищ, які гальмують його подальший розвиток, здійснюють деструктивний, руйнівний вплив на систему суспільних відносин. Одними із таких негативних явищ, що мають яскраво виражений антисоціальний характер та вимагають активізації суспільно-державних зусиль для їх подолання є міжнародні правопорушення.

У першій половині 20 століття продовжувалось створенням нових та вдосконалення існуючих напрямків, форм та видів співробітництва компетентних органів та посадових осіб різних держав щодо розслідування кримінальних справ за участю міжнародних злочинців, які переміщуються з однієї країни до іншої.

Особливу увагу слід приділити міжнародним угодам з приводу боротьби зі злочинністю. Так у період з 1920 по 1940 роки укладаються міжнародні договори про боротьбу з окремими видами злочинів, наприклад, щодо протидії підробці грошей, контрабанді алкогольних товарів, щодо припинення обігу порнографічних видань і торгівлі ними. Важливість даних угод полягає у тому, що вони видозмінюють процедури взаємодії, які стають більш безпосередніми і позбавленими традиційних дипломатичних формальностей. Раніше подібного роду конвенції укладалися стосовно заборони і переслідування работоргівлі та торгівлі опіумом, проте не видозмінювали структуру взаємодії.

В таких конвенціях знайшла відбиття активно створювана в першій чверті 20 століття класифікація злочинів, що є предметом міжнародного співробітництва в боротьбі зі злочинністю [1, с.43-44]. Міжнародні договори поклали початок формулювання поняття злочину міжнародного характеру, так як виокремлювали групу злочинів, які зачіпають інтереси багатьох співпрацюючих заради цього іноземних держав та їх відповідних правоохоронних органів.

На I Міжнародній конференції щодо уніфікації міжнародного кримінального права у 1927 р. злочини були розподілені на злочини міжнародного характеру і міжнародні злочини. Зауважимо, що термінологія і класифікація у сфері цих злочинів не є вичерпною і по теперішній час [1, с. 153; 2, с. 7]. Так, деякі дослідники у цьому контексті цілком справедливо наголошують, що ряд протиправних дій можуть переростати зі злочинів міжнародного характеру у міжнародні злочини. Так, наприклад, корупція, переходячи на міжнародний рівень, може розглядатися як злочин проти людства, породжуючи нестабільність і навіть громадянські війни в країнах третього світу, проте на практиці, одночасно, не визнається настільки серйозним злочином, щоб переслідувати голів держав і членів уряду. Не вдаючись

до глибинного аналізу цієї наукової позиції, слід відзначити, що у кожному випадку, акти корупції, пов'язані з дачею хабарів за кордоном або приховуванням за кордоном майна, отриманого злочинним шляхом, є предметом міжнародного співробітництва правоохоронних органів у розслідуванні злочинів. З цього приводу доречно погодитись з Г.І. Богушем, який досліджуючи міжнародне співробітництво у галузі боротьби із корупцією наголошує, що корупція – міжнародне явище. Наслідком корупційних процесів впливають на загальносвітовий розвиток. Корупційні дії ... відносяться до злочинів міжнародного характеру і входять до структури міжнародної злочинності. Особливу небезпеку становлять транснаціональні форми корупції (підкуп закордонних посадових осіб і посадових осіб міжнародних організацій) [3, с. 9].

У період з 50-х до 80-х рр. ХХ століття розвиток міжнародного співробітництва взагалі та у сфері розслідування злочинів зокрема відбувався на тлі протистояння військово-політичних блоків «Заходу» і «Сходу», і відповідно розвиток питань міжнародного співробітництва правоохоронних органів іноземних держав всередині них. Слід відзначити, що незважаючи на напружену міжнародну обстановку обсяги двостороннього і багатостороннього міжнародного співробітництва правоохоронних органів у сфері надання правової допомоги і взаємодії не лише не знизилися, але і зросли. Це було зумовлене як зростанням кількості правоохоронних органів, що опікуються питаннями боротьби зі злочинністю, залучених до взаємодії з іноземними правоохоронними органами, так і необхідністю здійснення прямих контактів неполицейських відомств і виконавців, обміну інформацією не лише оперативного-розшукового характеру, але й в цілому розширення двосторонніх і багатосторонніх форм міжнародної співпраці. Так, наприклад, приймаються Європейська конвенція про контроль за придбанням і зберіганням вогнепальної зброї приватними особами від 28 червня 1978 року та Конвенція про взаємне визнання випробувального тавра ручної вогнепальної зброї від 1 липня 1969 року.

Саме у цей період СРСР укладає ряд міжнародних договорів щодо взаємної правової допомоги по цивільних, сімейних та кримінальних справах, як то: з Корейською Народно-Демократичною Республікою (6 березня 1958 р.), з Народною Республікою Болгарією (28 квітня 1958 р.), з Польською Народною Республікою (8 червня 1958 р.), з Німецькою Демократичною Республікою (12 червня 1958 р.), з Угорською Народною Республікою (4 січня 1959 р.), з Монгольською Народною Республікою (4 січня 1959 р.), з Народною Республікою Албанією (29 березня 1959 р.) та ін..

Важливим моментом у організації міжнародного правового співробітництва стало зростання ролі Прокуратури СРСР, як стає тим самим центральним державним органом, що діє як альтернатива дипломатичним каналам передачі інформації.

Також наприкінці досліджуваному періоду розвитку системи міжнародного співробітництва правоохоронних та інших компетентних органів і посадових осіб приймаються важливі конвенції предметного характеру, як на рівні ООН, наприклад, Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20 грудня 1988 р., так і на регіональному рівні, як то конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом від 8 листопада 1990 р.[3].

Підсумовуючи слід зазначити, що у 20 столітті були розроблені основні підходи щодо взаємодії правоохоронних в сфері розслідування злочинів міжнародного характеру, на сьогодні в Україні проводиться робота щодо налагодження нових міжнародних зв'язків у цій сфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Международное уголовное право/ И.П. Блищенко, Р.А. Каламкьян, И.И. Карпец и др.; Отв. ред. акад. В.Н. Кудрявцев. - М.: Наука, 1995. - 172 с.
2. Панов В.П. Сотрудничество государств в борьбе с международными уголовными преступлениями: Учеб. пособие. М: Юрист, 1993. 160 с.
3. Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом вид 08.11.1990 р. // [Електронний ресурс]-Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1014.171.0>.